Bijdrage PRO Gulpen-Wittem Begroting 2027

Voorzitter,

PRO Gulpen-Wittem verdeelt haar bijdrage in 3 hoofdstukken. Te weten: Begroting, projecten en vervolgens moties en amendementen.

Ik trap af met de begroting.

Vandaag bespreken we de beleidsarme begroting 2027. Tijdens de commissievergadering is daar al het nodige over gezegd. Het vorige college heeft ons hierover op 24 juni geïnformeerd.

De meerjarenbegroting oogt positief, maar het structurele overschot voor 2027 bedraagt slechts € 80.402. Dat biedt weinig ruimte voor tegenvallers. Bovendien zijn de financiële gevolgen van grote projecten, waaronder Eys, Wijlre-Oost en -West, het voormalige Sophianum en sportvoorzieningen, nog niet volledig in beeld. Na de stevige waarschuwing van de provincie bij de vorige begroting moeten we ons niet rijk rekenen.

Wij verzoeken het college de begroting volgend jaar één of twee weken eerder ter vaststelling aan de raad voor te leggen, zoals bij veel buurgemeenten al gebruikelijk is.
Wat is daarvoor nodig?

Voor PRO staan eerlijk, duurzaam en sociaal beleid centraal. Wij herkennen die uitgangspunten in het coalitieakkoord Dichtbij, Duurzaam, Daadkrachtig. Maar uiteindelijk telt wat onze inwoners ervan merken.

Omdat de financiële vertaling van het coalitieakkoord pas bij de eerste begrotingswijziging in februari 2027 volgt, benoemen wij nu onze prioriteiten.

Wonen blijft een van onze grootste uitdagingen. Jongeren moeten in hun dorp kunnen blijven en ouderen moeten kunnen doorstromen naar passende woningen. Dat vraagt om concrete keuzes.

Maar een fijne gemeente om in te wonen gaat over meer dan alleen een dak boven je hoofd. Het gaat ook over bestaanszekerheid, over mee kunnen doen en over de zekerheid dat er hulp beschikbaar is wanneer dat nodig is. Armoede, eenzaamheid en de toegankelijkheid van zorg blijven belangrijke aandachtspunten. PRO wil een gemeente waarin niemand buiten de boot valt en waarin we oog hebben voor mensen die het

moeilijk hebben. Een sociale gemeente herken je immers aan de manier waarop zij omgaat met haar meest kwetsbare inwoners. We lezen in de begroting dat u inzet op preventie, bewegen etc. Kortom, onze gemeente heeft een groot voorzieningen aanbod voor diverse doelgroepen. Toch horen wij van inwoners dat dit aanbod lang niet altijd bekend of vindbaar is. **Wat gaat u er aan doen** om dit aanbod beter bekend te maken bij de inwoners?

Voorzitter, ons vijfsterrenlandschap is een groot kapitaal. Het trekt bezoekers en bepaalt onze leefomgeving, maar vraagt ook om bescherming en toekomstgerichte keuzes.

Voor PRO betekent dit dat we serieus werk moeten maken van biodiversiteit, duurzaam grondgebruik, klimaatadaptatie en het ondersteunen van natuurinclusieve landbouw. Ook vergroening, goed waterbeheer, energiebesparing en het verduurzamen van woningen verdienen concrete aandacht. **Welke stappen denkt het college daarin te gaan zetten?**

En natuurlijk is ook toerisme belangrijk voor onze lokale economie, maar het moet wel passen binnen de draagkracht van onze dorpen en ons landschap. We moeten voorkomen dat juist datgene wat onze gemeente zo aantrekkelijk maakt, onder druk komt te staan.
Vraag: Hoe denkt het college daar de balans in te kunnen houden ?

Ook onze dorpen verdienen die aandacht. Verenigingen, vrijwilligers, cultuur, sportvoorzieningen en gemeenschapshuizen vormen het hart van onze kernen. Zij brengen mensen samen. Dat moeten we koesteren.

Daarom hechten wij aan een toekomstbestendig en betaalbaar accommodatiebeleid. We moeten goed kijken welke voorzieningen nodig zijn, hoe we die in stand kunnen houden en welke investeringen daarbij horen. Ook verkeersveiligheid, veilige schoolroutes en een goede bereikbaarheid van onze kernen mogen daarbij niet ontbreken. Voor PRO gaat leefbaarheid niet alleen over gebouwen en voorzieningen, maar vooral over de mensen die er gebruik van maken.

Een open en betrouwbare overheid is voor PRO van groot belang. Dat vraagt om een zorgvuldige manier van samenwerken tussen gemeente en inwoners. De jongerenraad, burgerparticipatie en het uitdaagrecht bieden daarvoor mogelijkheden

Voorzitter, deze ambities vragen om financiële keuzes. PRO wil zorgvuldig omgaan met gemeenschapsgeld. Een sluitende begroting moet ook op langere termijn verantwoord zijn.

Bij grote projecten zijn realistische kostenramingen, inzicht in risico’s en heldere prioriteiten nodig. Wat betekenen investeringen in woningbouw, accommodaties en gebiedsontwikkeling voor de komende jaren?

En dat brengt ons bij een concreet onderdeel van het raadsvoorstel dat onze aandacht heeft getrokken. Er wordt ons gevraagd twee niet-onaanzienlijke kredieten beschikbaar te stellen voor onderdelen van strooiwagens.

Tijdens het recente raadsbezoek aan de werkplaats van Rd4 zagen we naast vuilniswagens ook veegwagens, sneeuwschuivers en zoutstrooiers.

Sommige andere deelnemende gemeenten organiseren het schoonhouden van wegen en de gladheidsbestrijding gezamenlijk via Rd4. Dat is reden om ook onze werkwijze kritisch te bekijken.

Daarom vragen wij het college of het bereid is de raad begin 2027 te informeren over de huidige kosten en de mogelijke alternatieven voor het schoonhouden en sneeuw- en ijsvrij maken van onze wegen. Niet omdat wij op voorhand vinden dat het anders moet, maar omdat we willen weten of het anders, slimmer of misschien voordeliger kan. Juist bij het besteden van gemeenschapsgeld hoort het dat we zulke mogelijkheden serieus onderzoeken.

Voorzitter, afrondend: een begroting is meer dan een verzameling cijfers. Zij moet laten zien welke keuzes we maken en wat inwoners daarvan mogen verwachten.

Niet alles kan tegelijk. Juist daarom moeten we prioriteiten stellen en daar open over zijn.

Wij zien de verdere uitwerking van het coalitieakkoord dan ook met belangstelling tegemoet en zullen het college de komende jaren niet alleen beoordelen op de uitgesproken ambities, maar vooral op de resultaten. Want dichtbij, duurzaam en daadkrachtig moet niet alleen de titel van een coalitieakkoord zijn. Het moet zichtbaar worden in wat we samen voor Gulpen-Wittem bereiken.

PROJECTEN

Gulpen-Wittem heeft nog steeds geen omgevingsvisie vastgesteld en behoort daarmee tot de traagste gemeenten van Nederland.

Door de deadline van 1 januari 2027 moet een nieuwe gemeenteraad nu onder grote tijdsdruk besluiten.

Deze traagheid veroorzaakt meteen alweer tijdnood bij de volgende, nog belangrijkere stap: het vaststellen van omgevingsplannen. Daarop wachten inwoners en ondernemers al jaren met smart, want die raken aan hun dagelijks leven: wie wordt beschermd tegen wassend water (en wie niet?) en waar mag ik gewasbeschermingsmiddelen inzetten (en waar niet?). **Welke inspanningen gaat het college doen** om de omgevingsplannen tijdig (dat wil zeggen ruim vóór 31 december 2031) rond te hebben?

Ook andere dossiers slepen voort, zoals de vaststelling van ons volkshuisvestelijk beleid, dat telkens en steeds weer met dezelfde argumenten wordt uitgesteld.

Voorzitter, wat veroorzaakt dat Gulpen-Wittem moeite heeft om complexe dossiers zoals de omgevingsvisie en het volkshuisvestelijk beleid tot een goed einde te brengen? **Wat heeft u nodig** van de gemeenteraad om vlotter tot besluitvorming te komen?

MOTIES EN AMENDEMENTEN

Voorzitter: Ik begin, net als bij de stemming straks, met de amendementen.

Amendement Schoeren inzake Jeugdfonds Sport Cultuur. Dat klinkt sympathiek. Wij horen graag de reactie van de wethouder.

Het amendement-Ramakers over een toekomstbestendige Hubertusmarkt raakt een onderwerp waarover al vaker is gesproken. We wachten de reactie van de portefeuillehouder af.

Amendement Ramakers over eigen waarden. Tijdens en op de dag voorafgaand aan de laatste Hubertusmarkt hebben we allemaal weer eens de uitstraling gezien die het Cittaslow predikaat met zich meebrengt. We wachten de beantwoording van de portefeuillehouder af en reageren dan verder in 2e termijn.

Dan de moties.

VVD en Fractie Franssen hebben een motie ingediend in reactie op een brief die gestuurd is aan akkerbouwende agrariërs. PRO beoordeelt die brief als streng doch rechtvaardig.

Wat PRO betreft had het college jaren geleden al moeten optreden tegen het scheuren van grasland op kwetsbare hellingen. De stelling dat agrariërs daartoe door wetgeving worden gedwongen omdat grond na vijf jaar permanent grasland wordt, klopt niet: het scheuren van grasland op kwetsbare hellingen en in Natura 2000-gebied is al sinds 2009 verboden.

Gescheurd grasland veroorzaakt erosie, zeker wanneer met de helling mee wordt gepoot en gezaaid, gerooid en geoogst. Op de landbouwschool leerden we toch juist dat we de grond langs de hoogtelijnen moeten bewerken?

Onze politieke vraag is dus:

Minder dan 5 jaar geleden werd de Ruilverkavelingsweg tussen Wijlre en Ubachsberg opgeleverd. Onderdeel van dit project was de aanleg van meerdere grote waterbuffers.

> Is het waar dat deze buffers sinds de oplevering al twee keer moesten worden leeg gebaggerd vanwege alle van de helling afgestroomde modder en keien?
>
> Wat waren hiervan de kosten en wie heeft deze betaald: het waterschap, de gemeente of de ondernemers die de schade veroorzaakten?

Wat opvalt is dat de helling ten noorden van de Ruilverkavelingsweg wél bedekt is met blijvend grasland, doorzoomd met graften en struwelen. Deze helling ligt op het grondgebied van Voerendaal. PRO heeft daarom de indruk dat deze buurgemeente, anders dan Gulpen-Wittem, zijn handhaving wél al jarenlang voor elkaar heeft.

Gulpen-Wittem heeft een aantrekkelijk dalenlandschap, ook wel bocage genoemd. Jaarlijks overnachten hier honderdduizenden gasten en ontvangen we nog veel meer dagbezoekers.

Toerisme is onze belangrijkste economische sector. De landbouw is ook belangrijk, maar het dalenlandschap stelt grenzen.

Wanneer agrarische ondernemers erosie veroorzaken, tasten zij daarmee op lange termijn het toeristisch verdienmodel aan. Dit, voorzitter, is nu zo'n spanningsveld dat we in de omgevingsvisie willen adresseren. PRO is benieuwd of dit - in december vast te stellen - document voldoende basis biedt om hierop de komende jaren voortvarend uitvoeringsbeleid te kunnen ontwikkelen.

Dan de VVD motie, die oproept om de eerder ingevoerde 5% OZB verhoging met ingang van 2027 weer te schrappen. Het zal geen verrassing zijn dat de fractie PRO dit geen goed idee vindt omdat het een gat slaat in deze begroting en in de meerjarenraming. Bovendien zal de provincie dan net als vorig jaar bij ons op de stoep staan om ons tot de orde te roepen.

Ik pak nu eerst even de motie over financiële sturing door de raad versie 2.0. Deze is raadsbreed ingediend en die steunen wij dus vanzelfsprekend. Ooit begonnen als een wens van PRO is dit project nog steeds niet voltooid. Wij vertrouwen erop dat we nu eindelijk met elkaar tot zaken gaan komen: om keuzes te kunnen maken is het nodig alternatieve bezuinigingsmogelijkheden op een rijtje te krijgen met de daaraan verbonden besparingen. Sterker nog: idealiter krijgen we ook zicht op inkomstenbronnen met de daaraan verbonden opbrengsten.

De VVD dient een motie in over extra woningen in bestaande gebouwen. PRO herkent de ideeën en vindt de motie sympathiek. Wij vinden het mooi dat de heer Theunissen inspiratie put uit ons coalitieakkoord en we horen graag de reactie van de wethouder.

DOE’22 dient een motie in over kaders voor de herinrichting van het Sophianum terrein in Nijswiller. Over dit dossier wordt al heel lang gesproken. We horen graag de reactie van het college.

We gaan verder met de VVD motie over verkeersveiligheid en straatraces. PRO verwelkomt deze aandacht voor een probleem dat wij al jaar en dag aan de orde stellen. Wij hopen echter dat niet alleen de excessen worden geadresseerd, zoals nachtelijke straatraces, maar ook de dag-dagelijkse snelheidsovertredingen en andere ongewenste

verkeers-gedragingen. Daarnaast denken wij dat de provinciale component zoals benoemd in beslispunten 1 en 2 eerst verder moet worden uitgewerkt, alvorens tot stemming te kunnen overgaan.

Tja, voorzitter, dan tenslotte ook de motie van de heer Ramakers over slimmer werken … Artificieel opgewekte klanken van klinkende munten. Ik heb daar geen verstand van, dus ik hoop u wel?